

Ää-änkytys

Tiina Pilbacka-Rönkä

Luentorunko Riitta Nissisen luentojen
pohjalta

Änkytys on

- tahdosta riippumaton häiriötila, jossa puheen rytmi on häiriintynyt.
- venytykset äääänkytys
- toistot ää-ää-ää-änkytys
- salpautumiset, tauot

- 1 % väestöstä
- miehillä 3 - 4 kertaa yleisempää
- alkaa yleensä 2 – 5-vuotiaana, mutta suurimmalla osalla häviää puheen kehittymisen myötä
- Muista, että änkytys kuuluu myös normaaliin kielenkehitykseen!!!

Noidankehä Van Riper; Heikkinen, Kulvik & Lempinen 1977

1. Ennakointi

- välttäminen, lykkääminen, ennakointi

2. Ydinätkytys

- blokki, pidennys, toisto, karkaava blokki, treemori, lihasjännitys

3. Pakenemisreaktiot

- lihasjännitys, myötäliikkeet, henkäykset, eleet, jne.

4. Tunteet: viha, ahdistus, pelko, häpeä, syyllisyys

Änkytyksen lieventäminen

- Identifikaatio: omaan änkytykseen tutustuminen
- Desensitaatio: karaistuminen
- Poispyyhkiminen: änkytettyjen sanojen toistaminen pienen tauon jälkeen
- Änkytysterapiat

Mitä opettaja voi tehdä, kun lapsi änkyttää?

- Käsittele asiaa oppilaan ja vanhempien kanssa ja sovi toimintatavoista.
- Käsittele asiaa luokan kanssa.
- Ole hyvä kuuntelija.
- Pidä katsekontakti.
- Kohenna oppilaan itsetuntoa.
- Puutu kiusaamiseen heti!
- Käytä puhe- ja lukemiskuoroja.
- Vastaamismahdollisuuksia muutenkin kuin suullisesti.
- Älä kysele riveittäin.
- Esitelmät parin kanssa.
- Arvioinnin pääpaino kirjallisessa tuottamisessa.

Lähteitä

- Heikkinen, Kulvik & Lempinen.1977. Aikuisänkytysterapia.
- Heimo, H. 2004. Änkytys: kehityksellinen puheen sujuvuuden häiriö. Teoksessa Kunnari, S. & Savinainen-Makkonen, T. (toim.) Mistä on pienten sanat tehty. Lasten äänteellinen kehitys. WSOY: Porvoo.
- Laiho, A. & Vehka-Aho, S. 2008. Lapsen puheen sujuvuuden häiriöt. Änkytys ja sokellus. Suomen Änkyttäjien yhdistys ry.
- Nissinen, R.1998. Änkytysterapia. Jyväskylän yliopisto. Erityispedagogiikan laitos. Opetusmateriaali 8.
- Van Riper. Handbook for stuttering.